МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання кваліфікаційної роботи
за освітньо-професійною програмою «Міжнародна економічна та митна діяльність» спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями) освітнього ступеня магістр всіх форм навчання

Запоріжжя
2026

Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної роботи за освітньо-професійною програмою «Міжнародна економічна та митна діяльність» спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями) освітнього ступеня магістр всіх форм навчання / Укл.: Лазнева І.О. – Запоріжжя: НУЗП, 2026. – 40 с.

Методичні рекомендації містять правила оформлення кваліфікаційних робіт і призначені для здобувачів ступеня вищої освіти магістр спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями) освітньо-професійної програми «Міжнародна економічна та митна діяльність». У методичному виданні надано вимоги та пояснення щодо структури роботи, змісту окремих її розділів, оформлення роботи в цілому, її складових та елементів, порядку рецензування, допуску до захисту та захисту випускних кваліфікаційних робіт.

Укладачі: Лазнева І. О., доц., к. і. н.

Рецензент: Соколов А.В., завідувач кафедри економіки та митної справи, к.держ.упр.

Відповідальний за випуск: Лазнева І. О., доц., к. і. н.

Затверджено на засіданні кафедри економіки та митної справи Протокол № ____ від _____ 2026 р.

Рекомендовано НМК факультету бізнес технологій та економіки Протокол №____ від _____ 2026 р.

ЗМІСТ

Вступ 4
1. Загальні положення та етапи виконання кваліфікаційної роботи……..... 6
2. Вибір та затвердження теми роботи…..... 7
3. Розподіл функцій керівника кваліфікаційної роботи і здобувача вищої освіти……. 8
4. Підготовка кваліфікаційної роботи та її структура……. 10
5. Вимоги до оформлення кваліфікаційної роботи…… 18
6. Підготовка відгуку та рецензії для допуску до захисту кваліфікаційної роботи…… 21
7. Підготовка презентації та доповіді до захисту кваліфікаційної роботи…… 23
8. Захист та критерії оцінювання кваліфікаційної роботи……... 25
Додаток А Орієнтовна тематика кваліфікаційних робіт…… 27
Додаток Б Приклад оформлення титульної сторінки…….. 29
Додаток В Бланк завдання на кваліфікаційну роботу……..... 30
Додаток Г Приклад оформлення реферату…….. 32
Додаток Д Приклад оформлення змісту…… 34
Додаток Е Приклад оформлення переліку умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів…… 35
Додаток Ж Бланк відгуку наукового керівника…… 36
Додаток И Бланк рецензії на кваліфікаційну роботу…….. 37
Додаток К Приклад заповнення форми опису роботи магістра згідно стандарту метаданих Дублінське ядро…… 38
Додаток Л Приклад оформлення таблиць та рисунків…… 40

ВСТУП

Завершальним етапом підготовки магістрів є написання кваліфікаційної роботи, в процесі якої підсумовуються та закріплюються теоретичні знання і практичні навички здобувачів вищої освіти, набувається досвід самостійного вирішення наукових задач, уміння використовувати в роботі сучасні досягнення науки у сфері міжнародної економіки та митної діяльності.

Методичні рекомендації містять правила оформлення кваліфікаційних робіт і призначені для здобувачів ступеня вищої освіти магістр спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини освітньо-професійної програми «Міжнародна економічна та митна діяльність» та розроблені з урахуванням окремих положень Стандартів вищої освіти за спеціальностями: 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» для другого (магістерського) рівня вищої освіти (Наказ МОН України від 04.03.2020р. № 382) та 292 «Міжнародні економічні відносини» галузі знань 29 «Міжнародні відносини» для другого (магістерського) рівня вищої освіти (Наказ МОН України від 04.03.2020р. № 380, Закону України «Про академічну доброчесність» (https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4742-20#Text, Наказу №294 від 09.06.2026 р. «Про введення в дію Положення про організацію освітнього процесу в НУ «Запорізька політехніка», Наказу №42 від 03.02.22 «Про введення в дію Положення про перевірку в НУ «Запорізька політехніка» кваліфікаційних робіт (дипломних робіт/проєктів) здобувачів вищої освіти на наявність ознак академічного плагіату», Національного стандарту України ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання», Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання», ДСТУ 3582:2013 «Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень в українській мові. Загальні вимоги та правила» та інших чинних нормативно-правових актів у сфері освіти.

Регламент захисту кваліфікаційної роботи визначений Положенням про порядок створення та організацію роботи екзаменаційної комісії з атестації здобувачів вищої освіти в НУ «Запорізька політехніка».

Метою методичних рекомендацій є надання допомоги здобувачам вищої освіти у вирішенні поставлених задач за змістом та порядком виконання кваліфікаційної роботи, а також висвітлення процедури її захисту та критеріїв оцінювання.

За результатами виконання кваліфікаційної роботи здобувачі вищої освіти посилюють наступні загальні та спеціальні компетентності, досягають таких програмних результатів навчання:

ЗК2 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК3 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК5 Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

СК1 Здатність приймати обґрунтовані рішення щодо міжнародної економічної та митної діяльності на всіх рівнях їх реалізації.

СК4 Здатність застосовувати кумулятивні знання, науково-технологічні досягнення, інформаційні технології для виявлення закономірностей та тенденцій розвитку світового господарства.

СК5 Здатність застосовувати принципи соціальної відповідальності в діяльності суб'єктів міжнародної економіки та аналізі їхнього впливу на економічний розвиток країни.

СК7 Здатність до самонавчання, підтримки належного рівня знань, готовність до опанування знань нового рівня, підвищення своєї фаховості та рівня кваліфікації.

СК8 Здатність аналізувати глобальні економічні, екологічні та соціальні виклики, інтегрувати принципи сталого розвитку у практику міжнародної економічної та митної діяльності з урахуванням міжнародних ініціатив та нормативів.

ПРН1 Здійснювати ефективну професійну та міжособистісну комунікацію у сфері міжнародної економічної та митної діяльності, зокрема іноземною мовою.

ПРН2 Креативно мислити, проявляти гнучкість у прийнятті рішень на основі логічних аргументів та перевірених фактів в умовах обмеженого часу і ресурсів.

ПРН3 Систематизувати, синтезувати й упорядковувати отриману інформацію, ідентифікувати проблеми, формулювати висновки і розробляти рекомендації, використовуючи ефективні підходи та технології, спеціалізоване програмне забезпечення з метою розв'язання складних задач практичних проблем з урахуванням особливостей суб'єктів міжнародної економіки.

ПРН4 Розв'язувати складні задачі у сфері міжнародної економічної та митної діяльності за умов невизначеності та обмежених ресурсів.

ПРН5 Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.

ПРН6 Аналізувати та застосовувати нормативно-правові акти у сфері міжнародної економічної та митної діяльності, готувати аналітичні матеріали.

ПРН9 Розуміти закономірності та тенденції розвитку світового господарства з урахуванням процесів інтелектуалізації, інформатизації та науково-технологічного обміну.

ПРН10 Розуміти соціальні наслідки економічних рішень та впроваджувати принципи соціальної відповідальності в діяльності суб'єктів міжнародної економіки.

ПРН12 Презентувати результати власних досліджень шляхом підготовки наукових публікацій і апробацій на наукових заходах.

ПРН13 Визначати вплив глобальних тенденцій та викликів на розвиток міжнародної торгівлі та митної політики, інтегрувати принципи сталого розвитку у міжнародну економічну та митну діяльність.

1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота – це самостійна індивідуальна робота з елементами дослідництва та інновацій, яка є підсумком теоретичної та практичної підготовки. Кваліфікаційна робота демонструє набуті магістром у процесі навчання інтегровані знання, уміння, навички, необхідні для виконання професійних обов'язків.

У кваліфікаційній роботі не повинно бути академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації та списування.

Виконання і захист кваліфікаційної роботи є завершальним етапом навчання та формою атестації здобувачів ступеня вищої освіти магістр спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини освітньо-професійної програми «Міжнародна економічна та митна діяльність».

Ціллю кваліфікаційної роботи є самостійне розв'язання складних спеціалізованих задач та практичних проблем у сфері міжнародної економіки та митної діяльності, що передбачає проведення теоретичних та прикладних досліджень, розробку інноваційних рішень та заходів щодо їх впровадження.

Завдання кваліфікаційної роботи полягає у дослідженні об'єкту, науковому обґрунтуванні результатів дослідження та практичному використанні їх у суб'єктах господарювання.

Практичне виконання кваліфікаційної роботи проводиться у формі наукових досліджень під організаційно-методичним керівництвом науково-педагогічного працівника університету. Етапи практичної підготовки кваліфікаційної роботи фіксуються у індивідуальному календарному плані здобувача магістратури.

Наповнення кваліфікаційної роботи вміщує критичний аналіз літературних джерел та їх узагальнення, опис досліджених фактів, явищ і закономірностей та одержаних власних результатів досліджень. Висновки ґрунтуються на основі власних досліджень, викладаються чітко і лаконічно. Запропоновані інноваційні рішення мають бути науково обґрунтованими з відповідним аналізом та прогнозом щодо результатів їх впровадження, з аналізом ризиків, що при цьому можуть виникнути.

Результати наукових досліджень викладаються логічно та аргументовано. При цьому слід уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології. Кваліфікаційна робота може містити знаковий апарат (формули, графіки, діаграми, схеми, таблиці тощо).

Кваліфікаційна робота виконується державною мовою (українською) з урахуванням орфографічних, пунктуаційних та стилістичних норм.

Наукову інформацію необхідно викладати у повному обсязі, висвітлюючи одержані результати дослідження, з детальним описом методів дослідження. Наукова інформація має бути висвітлена на фактичному матеріалі з обґрунтуванням новизни та практичного значення роботи.

Основними етапами підготовки та виконання кваліфікаційної роботи є:

– вибір теми та її затвердження;
– розробка завдання та складання поетапного плану виконання роботи;

– опрацювання літературних джерел;

– збирання фактичного матеріалу;

– обробка матеріалу із застосуванням сучасних методів аналізу даних;

– написання першого варіанту тексту роботи, подання його на ознайомлення керівнику;

– усунення недоліків, написання заключного варіанту тексту, оформлення роботи;

– отримання відгуку керівника роботи;

– подання зброшурованої у твердій палітурці завершеної роботи на кафедру;

– зовнішнє рецензування кваліфікаційної роботи;

– попередній захист роботи на засіданні випускової кафедри;

– подання електронної версії роботи з формою опису кваліфікаційної роботи для перевірки на плагіат;

– захист кваліфікаційної роботи на засіданні екзаменаційної комісії (далі – ЕК).

Періодично здобувач вищої освіти звітує перед керівником про стан виконання індивідуального плану та кваліфікаційної роботи. За результатами звіту керівник інформує завідуючого кафедрою про хід виконання індивідуального плану, помилки і неточності у виконанні дослідження, визначаючи способи їх усунення.

Кваліфікаційна робота – це наукова праця, на підставі якого екзаменаційна комісія визначає рівень підготовки випускника та його готовність до самостійної роботи за фахом і приймає рішення про присвоєння кваліфікації.

До захисту кваліфікаційної роботи на ЕК допускаються здобувачі вищої освіти, які успішно виконали індивідуальний план навчання, пройшли попередній захист кваліфікаційної роботи на випусковій кафедрі з успішною перевіркою на відсутність плагіату.

Здобувачам вищої освіти, які захистили кваліфікаційну роботу, рішенням ЕК присуджується відповідний ступінь вищої освіти та присвоюється відповідна кваліфікація.

2 ВИБІР ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ РОБОТИ

Вибір проблеми дослідження – відповідальний момент, від якого значною мірою залежить успіх всього дослідження. Проблема дослідження обирається на основі наукових інтересів здобувача вищої освіти, тематики наукових досліджень кафедри, замовлень різних суб'єктів господарювання тощо.

Як правило, вибір здобувачем теми кваліфікаційної роботи обумовлений виконанням окремих індивідуальних робіт з елементами наукових досліджень у минулому. Такий підхід до організації процесу написання кваліфікаційної роботи є ефективним, адже у процесі поточного навчання здобувачі вже набули певних знань з обраної проблеми досліджень.

Право вибору теми кваліфікаційної роботи надається здобувачеві в межах орієнтовної тематики (див. Додаток А), яка розробляється кафедрою, що забезпечує

реалізацію індивідуальної траєкторії навчання за освітньо-професійною програмою підготовки магістрів з урахуванням пропозицій і потреб суб'єктів господарювання.

При виборі теми кваліфікаційної роботи слід керуватися власними навчальними та науково-дослідними інтересами, наявністю теоретичної бази та власних розробок, можливістю отримання необхідних матеріалів під час проходження переддипломної практики, орієнтацією на характер майбутньої професійної діяльності.

Виконання кваліфікаційної роботи базується на матеріалах обраного об'єкту дослідження. Крім того, визначається місце об'єкта дослідження на мега-, мезо, мікро- рівні в сфері міжнародної економічної та митної діяльності.

Закріплення за здобувачами тем кваліфікаційних робіт і керівників оформлюється наказом ректора.

Тема кваліфікаційної роботи може бути уточнена за заявою здобувача на засіданні кафедри, але не пізніше, ніж за два місяці до визначеного терміну подання завершеної кваліфікаційної роботи до захисту. Зміна теми кваліфікаційної роботи оформлюється наказом ректора університету.

Для наукового керівництва кваліфікаційною роботою наказом ректора за поданням кафедри призначається керівник.

3 РОЗПОДІЛ ФУНКЦІЙ КЕРІВНИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ І ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Керівник кваліфікаційної роботи виконує такі функції:

– пропонує здобувачам теми кваліфікаційних робіт відповідно до свого наукового напряму діяльності, спеціалізації, освітньо-професійної програми та потреб суб'єктів господарювання;

– формує разом зі здобувачем вищої освіти завдання на підготовку кваліфікаційної роботи;

– надає допомогу у підготовці індивідуального плану роботи та контролює його виконання;

– протягом всього періоду навчання на основі аналізу підготовлених здобувачем матеріалів фіксує його виконання, про що звітує на засіданні кафедри;

– рекомендує необхідну наукову, нормативну, довідкову літературу та інші джерела для самостійного опрацювання;

– надає консультативну допомогу здобувачеві під час виконання ним роботи;

– аналізує та контролює організацію самостійної роботи здобувача;

– залучає здобувачів до наукової роботи;

– допомагає готувати наукові публікації за результатами досліджень і сприяє їх опублікуванню у фахових виданнях, матеріалах наукових конференцій, симпозіумів, круглих столів та ін.;

– забезпечує відповідну якість проходження переддипломної практики;

– готує відгук на кваліфікаційну роботу;

– бере участь під час попереднього захисту кваліфікаційної роботи.

Керівник кваліфікаційної роботи несе особисту відповідальність за повноту і якість виконання вищезазначених функцій.

Здобувач вищої освіти виконує такі функції:

– визначається з темою кваліфікаційної роботи відповідно до своєї спеціалізації та освітньо-професійної програми;

– разом з керівником формує завдання на підготовку кваліфікаційної роботи;

– складає індивідуальний план роботи і відповідає за його вчасне виконання;

– добирає і опрацьовує нормативні документи, навчальну, наукову й довідкову літературу та інші джерела;

– критично аналізує позиції різних авторів на проблеми, що мають безпосереднє відношення до теми роботи та визначає своє особисте ставлення до них;

– узагальнює матеріали та застосовує сучасні методи і методики наукових досліджень;

– знаходить аналоги розв'язання проблеми у національній та зарубіжній практиці, адаптує їх до даного предмета (об'єкта) дослідження;

– самостійно приймає оптимальні рішення;

– у період практики на основі теоретичних положень та методики досліджень ґрунтовно і всебічно вивчає стан справ у реальних умовах з предмету досліджень та добирає фактичний матеріал;

– на основі теоретичних положень (перший розділ) та фактичного стану справ з предмету досліджень (другий розділ) опрацьовує третій проектно-рекомендаційний розділ, робить висновки і подає керівникові на перевірку;

– усуває суттєві недоліки, що виявились у процесі попереднього захисту на кафедрі;

– отримує відгук керівника кваліфікаційної роботи;

– використовуючи сучасні інформаційні технології, готує презентацію кваліфікаційної роботи, яку демонструє під час попереднього захисту на кафедрі, а в подальшому на засіданні ЕК;

– переплітає роботу і подає з відгуком керівника завідувачу кафедри, який засвідчує своїм підписом її допуск до розгляду на засіданні ЕК;

– отримує рецензію на роботу від фахівця в даній галузі та готує відповіді на зауваження;

– подає електронну версію кваліфікаційної роботи відповідальному за наповнення і функціонування інституційного репозитарію випускними кваліфікаційними роботами відповідного факультету для перевірки на плагіат не пізніше ніж за 10 днів до захисту перед ЕК;

– несе персональну відповідальність за наявність академічного плагіату у кваліфікаційній роботі.

Здобувач вищої освіти повинен виконувати перераховані вище функції у терміни, встановлені керівником. Здобувач вищої освіти несе особисту відповідальність за якість виконання, автентичність роботи та своєчасність підготовки матеріалів.

4 ПІДГОТОВКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

Зміст кваліфікаційної роботи має свідчити про рівень фахової підготовки здобувача до професійної або наукової діяльності, а саме, здатність:

– використовувати набуті в процесі навчання теоретичні знання, практичні навички;

– аналізувати джерела інформації, в першу чергу наукові;

– узагальнювати матеріали та застосовувати сучасні методи і методики наукових досліджень;

– використовувати сучасні інформаційні технології;

– обґрунтовано використовувати національний та міжнародний досвід при висвітленні досліджуваних питань;

– знаходити аналоги розв’язання проблеми у національній та зарубіжній практиці, адаптувати їх до конкретного предмета (об’єкта) дослідження;

– за результатами аналізу самостійно приймати оптимальні рішення.

Після вибору та затвердження теми здобувач повинен чітко визначити мету роботи, об'єкт та предмет дослідження, послідовність написання роботи; підібрати відповідну наукову літературу та нормативно-інструктивні матеріали. Допомогу у вирішенні цих питань можуть надавати керівник та працівники наукової бібліотеки університету.

Правильне формулювання мети та об'єкту дослідження дає змогу визначити коло завдань, які постають перед здобувачем, вибрати необхідну інформацію й уникнути зайвої і непотрібної роботи.

Кваліфікаційна робота готується на конкретних матеріалах міжнародної та національної економіки, регіонів, галузей, підприємств, і тому результати дослідження повинні мати практичне значення.

Кваліфікаційна робота повинна:

– відображувати сучасний стан та тенденції світового економічного розвитку та України;

– демонструвати рівень спеціальної підготовки здобувача та здібності і вміння застосовувати отримані знання з дисциплін для вирішення реальних та практичних задач, використовувати емпіричні і теоретичні методів дослідження;

– базуватися на застосуванні прогресивних методів економічних досліджень;

– містити аргументацію актуальності теми, її теоретичної і практичної цінності;

– відображати самостійність і системність підходу здобувача у виконанні досліджень з конкретної проблеми;

– свідчити про знання здобувачем наукової літератури з обраної теми, міжнародних документів, законодавчих актів України й урядових рішень, нормативних актів, положень, інструкцій, стандартів тощо;

– містити аналіз різних точок зору з вказівками на джерела (у вигляді посилань або цитувань);

– розкривати тему дослідження, мати обґрунтування висновків і пропозицій.

Складання плану кваліфікаційної роботи є важливим відповідальним етапом підготовчої роботи. Перш ніж розробити план дослідження, слід ознайомитися з літературними джерелами, які висвітлюють відповідні теоретичні та методичні проблеми. Це дасть здобувачеві змогу детальніше уявити собі структуру роботи, послідовно викласти її зміст, точніше розкрити коло питань, які мають бути вирішені. План повинен концентровано відображати зміст обраної теми, напрям її дослідження, постановку окремих питань, послідовне, логічне, взаємопов'язане викладання результатів. У процесі написання роботи план може вдосконалюватися: одні питання будуть з'ясовуватися, інші – вилучатися, або ж відхилятися.

Структура й зміст роботи, співвідношення розділів визначаються її темою і містять:

1. Титульний аркуш (Додаток Б).
2. Завдання до виконання кваліфікаційної роботи (Додаток В).
3. Реферат (Додаток Г).
4. Зміст (Додаток Д).
5. Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності) (Додаток Е).
6. Вступ.
7. Основна частина.
8. Висновки.
9. Перелік джерел посилань.
10. Додатки.

Обсяг роботи без урахування додатків повинен складати **70-90 сторінок.**

До кваліфікаційної роботи додаються **додаткові документи та матеріали**:

1. Письмовий відгук керівника кваліфікаційної роботи з характеристикою діяльності випускника під час виконання роботи (Додаток Ж).
2. Письмова рецензія внутрішнього або зовнішнього рецензента з оцінкою кваліфікаційної роботи (Додаток И).
3. Форма опису роботи магістра згідно стандарту метаданих Дублінське ядро (Додаток К). Подається одночасно з кваліфікаційною роботою в електронному (ім'я файлу DC_Diplom_Ivanenko_2026.docx) та паперовому вигляді. Форму готує здобувач вищої освіти, перевіряє керівник.
4. Підписана декларація про академічну доброчесність.
5. Підписана заява на прийом пояснювальної записки до репозиторію.
6. Електронна копія роботи у форматах .docx та .pdf з типовими – іменами файлів: Diplom_Ivanenko_2026.docx та Diplom_Ivanenko_2026.pdf.

Переплетений у тверду обкладинку диплом разом із супроводжуючими документами здається на кафедру у картонній папці для документів.

4.1 Титульний аркуш

Титульний аркуш (Додаток Б) містить назву навчального закладу, факультету, кафедри, тему кваліфікаційної роботи, код і назву спеціальності, прізвище та ініціали автора, прізвище, ініціали керівника та його науковий ступінь і вчене звання, прізвище й ініціали, календарний рік захисту. На титульному аркуші обов'язковою є наявність підписів здобувача та наукового керівника.

4.2 Завдання до виконання кваліфікаційної роботи.

Завдання до виконання кваліфікаційної роботи видається в тижневий термін з дня реєстрації наказу про затвердження тем. Форму завдання наведено у додатку В.

4.3 Реферат.

Реферат кваліфікаційної роботи містить характеристику самої роботи (інформацію щодо структури, кількості додатків, ілюстрацій, таблиць, використаних джерел; обсяг кваліфікаційної роботи у сторінках), мету, об'єкт, предмет, методи дослідження, стислий виклад основного змісту (анотацію) та ключові слова українською та англійською мовами. Ключові слова (слова специфічної термінології за темою, які найчастіше зустрічаються у роботі) наводяться у називному відмінку. Кількість ключових слів – 5-7. Обсяг реферату – 2 сторінки. Зразок реферату подано у додатку Г.

4.4 Зміст.

Зміст подається після реферату кваліфікаційної роботи і містить найменування та номери перших сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовок), зокрема завдання на кваліфікаційну роботу, реферату, переліку умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів, вступу, розділів, висновків, переліку джерел посилання, додатків (Додаток Д).

4.5 Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів.

Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів подають у кваліфікаційній роботі окремим списком перед вступом, якщо вжито специфічну термінологію, а також маловідомі скорочення, нові символи, позначення тощо. Перелік друкують двома колонками, в яких зліва за абеткою або порядку появи у роботі наводять скорочення, справа – їх детальну розшифровку. Приклад оформлення умовних позначень подано в додатку Е.

4.6 Вступ.

Вступ призначено для обґрунтування актуальності теми роботи, характеристики ступеню розробки даної проблеми, формулювання мети і завдання дослідження, основних здобутків випускника. Обсяг вступу, що рекомендується – до 3 сторінок. Він має містити наступну інформацію:

1. Актуальність теми, при висвітленні якої коротко викладається сучасний стан розглянутої проблеми та **ступінь вивчення проблеми** – коротко вказуються прізвища (ініціали) авторів, що внесли найбільш вагомий внесок у розробку проблеми з посиланнями в квадратних дужках на номери джерел у переліку посилань; **необхідність подальших досліджень**.

Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне - сутність проблеми або наукового завдання. Ступінь вивчення проблеми – це коротка характеристика раніше виконаних досліджень з даної тематики. Тут слід назвати авторів, що вивчають або вивчали дану проблематику, оцінити якість і глибину їх розробок, коротко викласти різні точки зору і підходи до вирішення того чи іншого питання, пропозиції окремих авторів, а також висловити своє ставлення до вирішення проблеми, запропонувавши правильний та економічно обґрунтований варіант її вирішення.

2. Мета та завдання дослідження. Для обґрунтування актуальності обраної теми необхідно сформулювати мету дослідження та виділити ті завдання, що потрібно вирішити для досягнення поставленої мети.

Мета – це уявний, ідеальний образ, що передбачає результати діяльності, кінцевий підсумок роботи. Ціль роботи повинна полягати у вирішенні проблемної ситуації шляхом її аналізу й знаходженні нових закономірностей між явищами. Правильна постановка мети – процес не менш важливий, ніж формулювання висновків. Метою будь-якого економічного дослідження є отримання певного конкретного результату – оцінка рівня розвитку, виявлення недоліків і проблем, обчислення нових показників, розробка або поліпшення методики, формулювання програми розвитку, виведення формули, встановлення параметрів і властивостей об’єкта тощо. Процес виконання роботи (вивчення, дослідження, виробництво, виготовлення тощо) не є метою.

Мета дослідження – розробка заходів щодо оптимізації **предмету** дослідження стосовно до **об'єкта** дослідження на підставі його вивчення або аналізу стану.

Завдання, що ставляться в роботі, повинні відповідати меті дослідження, як правило, виходячи з завдань дослідження, будується структура роботи, тому завдання дослідження формулюють на підставі найменувань розділів і підрозділів.

Завдання, що будуть вирішуватися відповідно до визначеної мети, зазначаються у формі перерахунку (вивчити…, описати…, встановити…, виявити… тощо).

3. Об'єкт та предмет дослідження. Визначення об’єкта і предмета дослідження є обов’язковою складовою вступу. Під час з'ясування об'єкта, предмета і мети дослідження необхідно зважати на те, що між ними і темою роботи є логічний зв'язок. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове.

Об'єкт дослідження – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію і потребує її вивчення, або вся сукупність відношень різних аспектів теорії та практики міжнародної економічної науки, яка для дослідження є джерелом інформації (міжнародна економіка, економічна сфера, економічний регіон, галузь, фірма).

Предмет дослідження міститься у межах об'єкта, оскільки поняття "предмет" вужче, ніж поняття "об'єкт". Предмет дослідження – це не просто одна сторона об'єкту, а така його частина, за допомогою якої можна зрозуміти сутність об'єкту та дослідження якої збагачує розуміння характеристики об'єкту в цілому. В об'єкті виокремлюється та його частина, яка є предметом дослідження. Саме на предмет дослідження спрямована основна увага, оскільки він визначає тему роботи, яка зазначається на титульному аркуші як її назва. Іншими словами, об'єктом є те, що досліджується, а предметом — те, що в цьому об'єкті має наукове пояснення.

4. Методи дослідження як інструмент одержання фактичного матеріалу – обов’язкові елементи вступу до кваліфікаційної роботи. Достовірність результатів наукових досліджень в значній мірі залежить від правильно обраної сукупності методів пізнання правових явищ. Перелік методів необхідно робити не «взагалі», тобто відірвано від змісту роботи, а коротко та змістовно визначаючи, що саме

досліджувалось тим чи іншим методом. Вирішення поставлених завдань у роботі необхідно здійснювати з використанням наступних методів:

- загальнонаукові методи: аналогія, системний аналіз, формалізація;
- методи логічної абстракції: аналіз і синтез, індукція і дедукція;
- економіко-математичні методи: кореляційний аналіз, регресійний аналіз, метод головних компонент, факторний аналіз, системно-функціональний аналіз та ін.;
- методи економіко-статистичного аналізу: табличний, графічний, групування, класифікації;
- маркетингові методи: SWOT-аналіз, PEST-аналіз, матричний, опитування, спостереження.
- методи експертної діагностики: ранжування, порівняння, оцінювання.
- методи моделювання: математичний, інтуїтивний, сценарний та ін.

Приклад:

При проведенні дослідження використовувалися наступні методи: логічний – для маржиналістської концепції граничної продуктивність капіталу та теорії вивозу капіталу; метод порівняльного аналізу – для аналізу індексу глобалізації; статистико-економічний – дослідження динаміки показників економіки та соціальної сфери Західної Африки; синтезу – для розробки пропозицій щодо напрямів експортної політики держави; абстракції – для формування інноваційного підходу; графічний і табличний – для наочного відображення положень кваліфікаційної роботи.

5. Наукова новизна отриманих результатів. Важливу частину вступу займає наукова новизна. Здобувач має коротко викласти нові наукові положення (рішення), запропоновані особисто. Необхідно показати відмінність отриманих результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни.

Приклад:

удосконалено:

− науковий підхід до визначення стратегічних напрямів фінансування інноваційного розвитку машинобудування з урахуванням глобалізації, який, на відміну від існуючих, сформовано на основі матричного методу, що дозволяє виокремити напрями вкладення коштів у певні види машинобудівної продукції в умовах глобалізації;

набуло подальшого розвитку:

− класифікація чинників впливу на інноваційний розвиток машинобудування, яка, на відміну від існуючих, сформована на основі ознаки «глобалізаційний вплив» й містить систему одиничних та інтегральних показників, що дає можливість здійснювати розрахунки для визначення ступеня впливу чинників глобалізації на обсяги інноваційної продукції машинобудування.

6. Практичне значення одержаних результатів

Практична значущість кваліфікаційної роботи свідчить, що знання та розробки, отримані здобувачем в процесі її виконання, можуть бути використані в конкретній установі.

Приклад:

- рекомендації та пропозиції щодо заходів стимулювання переробних

підприємств в умовах глобалізації економіки можуть бути використані в експертних оцінках нормативних документів Комітету з питань промислової політики та підприємництва Верховної Ради України;

- конкретні пропозиції стосовно розвитку українсько-турецьких торгівельно-інвестиційних зв'язків можуть бути використані у діяльності Запорізької торгово-промислової палати;

- рекомендації щодо диверсифікації експортного потенціалу Запорізького регіону в умовах євроінтеграційних процесів можуть бути використані у процесі розроблення «Стратегії регіонального розвитку Запорізької області на період до 2027 року» Запорізькою обласною державною адміністрацією.

7. Апробація результатів роботи та публікації здобувача магістратури.

Наводиться кількість наукових праць (тези, статі). Зазначається, на яких наукових конференціях, конгресах, симпозіумах, школах оприлюднено результати досліджень, викладені у науковій роботі. По кожній конференції слід вказувати її офіційну назву, місто (для закордонних – країну) та рік проведення. Апробація результатів дослідження для магістрів є обов'язковою. Вказується кількість наукових праць, в яких опубліковано основні наукові результати роботи.

Приклад:

Ключові теоретико-методичні та науково-практичні положення й висновки кваліфікаційної роботи оприлюднені автором і отримали позитивну оцінку на двох науково-практичних конференціях: VIII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Сучасні економічні системи: стан та перспективи розвитку» (16–17.05.2025 р., м. Хмельницький); І Всеукраїнській інтернет-конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Соціально- економічні, освітні та фахові проблеми молоді в умовах євроінтеграційних процесів» (27.04.2025 р., м. Запоріжжя).

Основні положення і результати кваліфікаційної роботи знайшли відображення у 2 наукових працях, з них 1 надруковано у науковому фаховому виданні (включено до наукометричної бази даних Index Copernicus), та 2 публікації апробаційного характеру (матеріали чи тези конференцій).

8. Інформаційна база дослідження відображає узагальнений перелік джерел інформації (праці вітчизняних та зарубіжних науковців і практиків, статистичні дані офіційних сайтів, звіти рейтингових агентств, фінансові звіти тощо).

9. Структура роботи.

На завершення вступу доцільно подати структуру роботи, тобто навести перелік її структурних елементів і обґрунтувати послідовність їх розміщення, зазначити, скільки сторінок займає основний текст кваліфікаційної роботи, додатки, вказати кількість таблиць, рисунків, використаних літературних джерел.

Завершується вступ стандартною фразою: «Робота складається зі вступу, N розділів, висновків; містить N сторінок тексту, N рисунків, N таблиць, N додатків. Перелік джерел посилань включає N найменувань».

4.7 Основна частина кваліфікаційної роботи.

Зміст основної частини повинен відповідати темі роботи й повністю її розкривати. Будь-яка наукова праця - це не сума її складових частин: важливим є

логічний зв'язок роботи від її першого речення до останнього. Логічно побудована робота не містить матеріалу, що може бути вилучений з неї без порушення стрункості.

Основна частина кваліфікаційної роботи складається із 3 розділів, що в свою чергу можуть бути поділені на підрозділи згідно з внутрішньою логікою роботи. Необхідно, щоб кількість зайнятих сторінок була рівномірно розподілена між розділами, а усередині розділів – між підрозділами. Кожний розділ слід починати з нової сторінки. Текст роботи має бути лаконічним, без надмірно доповідних описів відомих речей, повторів або відхилень від основної теми та обов'язково містити посилання на використані літературні джерела, останні публікації в періодичній літературі з проблеми, що досліджується. Не слід ускладнювати текст великими масивами законодавчих актів.

У першому розділі розкриваються основні теоретичні положення, проблеми, що існують стосовно питань, які досліджуються. У розділі має бути показано теоретичні підходи до даної проблеми, визначено методи, найбільш прийнятні для вирішення проблеми. Зазвичай розглядаються сутність, зміст, організація досліджуваного процесу, його складові елементи.

У другому розділі виходячи із загальних теоретичних положень, розглянутих у першому розділі, рекомендується здійснити комплексну оцінку та аналіз об'єкта дослідження з позиції розкриття окремих аспектів предмета дослідження. У ньому характеризується сучасний стан предмета дослідження, його динаміка, вплив різноманітних чинників, проводиться аналіз існуючих проблем і дається їх оцінка. Для цього використовуються діючі нормативні документи, матеріали науково-практичних конференцій, результати виконання професорсько-викладацьким складом науково-дослідних робіт, аналітичні матеріали та статистичні дані. Статистичні дані повинні бути не тільки наведені, але й проаналізовані для обґрунтування висновків. Обробка отриманої інформації виконується з використанням прикладного програмного забезпечення (Excel, статистичні пакети, ГІС тощо). Виклад матеріалу підпорядковують одній провідній ідеї, чітко визначеній темою роботи.

У третьому розділі приводиться обґрунтування пропозицій по вдосконалюванню тих сторін міжнародної економічної діяльності, проблемні елементи яких були виявлені в другому розділі. Тобто третій розділ присвячується результатам наукового пошуку. Має містити самостійні розрахунки випускника і його осмислення, власне бачення аспектів проблеми, що досліджується (економічна ефективність, прогнозування, виявлення тенденцій, моделювання, класифікація тощо) та механізми реалізації запропонованих рішень. Визначаються шляхи і тенденції розвитку міжнародної економічної та митної діяльності в межах дослідження, формуються висновки, узагальнення і пропозиції, що витікають із проведеного дослідження, особливо треба звернути увагу на розробку питань та шляхів покращення проблеми обраної для дослідження та впровадження практичних дій.

За результатами дослідження після кожного розділу мають бути наведені висновки в контексті завдань, які розглядалися в його підрозділах. Допускається виокремлення висновків до розділу окремим підзаголовком без нумерації.

4.8 Висновки.

У висновках наводяться наукові та практичні результати, отримані в процесі проведеного дослідження, формулюються розв'язані наукові проблеми та їх значення для науки і практики, наводяться рекомендації щодо наукового та практичного використання здобутих результатів.

Висновки слід викладати окремими абзацами. Їх кількість має бути не меншою, ніж кількість поставлених у роботі завдань.

Висновки повинні бути короткими, конкретними і випливати з викладеного матеріалу. При аналізі висновків необхідно дотримуватися наступних правил. По-перше, висновки повинні бути нетривіальними. По-друге, в якості висновків варто формулювати отримані кінцеві результати, а не проміжні. По-третє, при формулюванні висновків недоцільно приводити положення, які не є важливими для викладу наступного матеріалу й не випливають із мети роботи. По-четверте, висновки повинні бути короткими й у стислій формі містити прояснені в процесі написання розділу або питання міркування.

Висновки і пропозиції мають бути сформульовані в тезовій формі чітко, зрозуміло; відображати зміст роботи, її теоретичне і практичне значення. Кожен пункт висновків складається з двох логічних частин – твердження («визначено...») і доказу («тому що...», «на підставі...»). Усі частини кваліфікаційної роботи мають бути логічно пов'язані між собою і доповнювати одна одну.

4.9 Перелік джерел посилань.

Перелік джерел посилань містить наукові праці стосовно предмету дослідження та інші інформаційні документи, на які обов'язково мусять бути посилання в тексті кваліфікаційної роботи. До їх складу включаються назви законодавчих та інших нормативних документів, наукових статей (у т.ч. наявні публікації результатів дослідження здобувача) та практичних публікацій, монографій, підручників, веб-сайтів, інформацією яких користувалися під час роботи. Перелік джерел посилань повинен містити достатню кількість іноземномовних джерел. Кількість джерел посилань має складати близько 40-50 найменувань, включаючи посилання на інтернет-ресурси. За виключенням класичних наукових праць до переліку джерел недоцільно вносити праці, термін видання яких перевищує 7 років.

4.10 Додатки.

Додатки (якщо вони є у роботі) розміщуються після переліку джерел посилань. Вони містять необхідний ілюстрований і довідковий матеріал, що служить початковою базою для розрахунку, а саме: таблиці допоміжних цифрових даних; проміжні формули і розрахунки; законодавчі акти; заповнені бланки різних документів; інструкції та методики; описи алгоритмів і програм, виконаних на ЕОМ; зразки документів. Використовуючи в тексті роботи будь-які матеріали або дані з додатків, слід робити посилання на відповідний додаток.

5 ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Оформлення кваліфікаційної роботи здійснюється згідно Національного стандарту України ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання»

Загальні вимоги. Текст друкується на одному боці аркуша білого паперу формату А4(210×297 мм), через півтора інтервали – з використанням шрифту текстового редактора Word – Times New Roman, кегль 14. За необхідністю допускається використання формату аркушів А3 (297×420 мм).

Текст кваліфікаційної роботи друкується з дотриманням таких відступів від краю сторінки: лівий – 30 мм, верхній , нижній – 20 мм, правий – не менше ніж 10 мм.

Під час оформлення кваліфікаційної роботи необхідно дотримуватися рівномірної щільності, контрастності та чіткості зображення впродовж усього документу. Прізвища, назви підприємств, установ, організацій у кваліфікаційній роботі наводяться мовою оригіналу. Скорочення слів і словосполучень виконуються відповідно до чинних стандартів з бібліотечної і видавничої справи.

Заголовки структурних елементів кваліфікаційної роботи та заголовки розділів треба друкувати симетрично до тексту великими літерами напівжирним шрифтом без крапки в кінці. Заголовки підрозділів, пунктів і підпунктів роботи потрібно друкувати з абзацного відступу з великої літери без крапки в кінці.

Якщо заголовок складається з кількох речень, їх розділяють крапкою. Розривати слова знаком переносу в заголовках заборонено.

Відстань між заголовком, приміткою, прикладом і подальшим або попереднім текстом має бути не менше ніж два міжрядкових інтервали. Відстань між заголовком розділу та підрозділу як у тексті. Абзацний відступ має бути однаковим впродовж усього тексту та дорівнювати п’яти знакам (1,25 см). Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи починають з нової сторінки. Не дозволено розміщувати назву розділу, підрозділу на останньому рядку сторінки.

Нумерація. Сторінки нумеруються арабськими цифрами, з дотриманням наскрізної нумерації впродовж усього тексту. Номер сторінки проставляється при комп’ютерному друці кваліфікаційної роботи у правому верхньому куті без крапки в кінці.

Титульний лист, завдання на кваліфікаційну роботу, реферат, зміст, перелік умовних позначень входять до загальної нумерації сторінок кваліфікаційної роботи, але номер сторінки на них не проставляється.

Розділи та підрозділи кваліфікаційної роботи нумеруються арабськими цифрами. Розділи повинні мати порядкову нумерацію в межах викладення суті кваліфікаційної роботи та позначатися цифрами без крапки, починаючи з цифри «1». Заголовок розділу друкується з нового рядка. Підрозділи як складові частини розділу нумерують у межах кожного розділу окремо. Номер підрозділу складається з номеру відповідного розділу та номеру підрозділу, відокремлених крапкою. Після

номеру підрозділу крапку не ставлять, наприклад, 1.1, 1.2 тощо. Потім у тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Такі структурні частини кваліфікаційної роботи, як завдання на кваліфікаційну роботу, реферат, зміст, перелік умовних позначень, вступ, висновки, перелік джерел посилань не мають порядкового номера.

Таблиці, формули, рисунки нумеруються в межах кожного розділу. Наприклад, Рисунок 1.1, Таблиця 2.3, формула 3.2 і т.д. При цьому слова «Таблиця» та «Рисунок» пишуться без скорочень.

Таблиці та рисунки кожного додатка нумерують окремо. Номер таблиці або рисунка додатка складається з позначення літери додатка та порядкового номера таблиці або рисунка в додатку, відокремлених крапкою. Наприклад, «Таблиця В.1 - назва», тобто перша таблиця додатка В, «Рисунок А.2 - назва», тобто другий рисунок додатка А.

Слово «Таблиця» пишеться з абзацного відступу угорі таблиці. Потім через тире пишеться її назва.

Таблиця оформлюється шрифтом Times New Roman (Cyr), кегль - 12, міжстроковий інтервал – одинарний. При поділі таблиці на частини допускається її головку або боковик заміняти відповідно номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці. Слово “Таблиця __” вказують один раз над першою частиною таблиці, над іншими частинами ліворуч з абзацного відступу пишуть: «Продовження таблиці __» або «Кінець таблиці ___» із зазначенням номера таблиці. Заголовки граф таблиці починають з великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення з заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуться з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставляться. Висота рядків повинна бути не меншою 8 мм.

Слово «Рисунок» пишеться з нового абзацу посередині під малюнком.

Рисунки та таблиці варто розміщувати нижче по тексту відразу після згадування або на наступній сторінці. Після кожної таблиці чи рисунка необхідно вказати джерело - у квадратних дужках вказується номер джерела за переліком джерел посилань. Приклад оформлення таблиць та рисунків наведено у додатку Л.

Громіздкі таблиці й рисунки краще розміщувати в додатках (якщо таблиця або рисунок займає більше половина сторінки, доцільно винести їх у додаток).

Формули розміщуються посередині рядка, у самому кінці рядка справа пишеться номер формули у круглих дужках (1.1). Перша цифра означає номер розділу, до якого відноситься формула, а друга – порядковий номер формули у розділі.

Переліки. У тексті роботи можуть бути наведені переліки, що складаються як із закінчених, так і незакінчених фраз.

Якщо перелік складається з окремих слів (або невеликих фраз без розділових знаків), вони пишуться в підбір з іншим текстом і відокремлюються один від одного комою.

Приклад:

Продукція сільського господарства включає: продукцію рослинництва, продукцію тваринництва.

Якщо перелік складається із розгорнутих фраз із власними розділовими знаками одного рівня підпорядкованості, то перед кожною позицією переліку слід ставити знак «тире». Такі переліки подають з абзацного відступу. Після кожного з пунктів переліку ставиться крапка з комою, а після останнього – крапка.

Приклад:

Для позареалізаційних доходів датою отримання доходу визнається:

- дата підписання сторонами акту прийому передачі – для доходів;

- дата надходження грошових коштів на поточний рахунок;

- дата визнання боржником або дата набрання законної сили рішення суду;

- останній день звітного (податкового) періоду – за доходами;

- дата виявлення доходу (отримання і (або) виявлення документів, що підтверджують наявність доходу).

Якщо у роботі є переліки зі складною ієрархією, тоді підпорядкованість позначають малими літерами української абетки, далі — арабськими цифрами, далі — через знаки «тире». Після цифри або літери певної позиції переліку ставлять круглу дужку. Текст кожної позиції переліку треба починати з малої літери з абзацного відступу відносно попереднього рівня підпорядкованості.

Приклад:

а) _____;

б) _____ ;

*1)*_____;

- _____;

- _____;

*2)*_____;

*в)*_____.

Коли елементи переліку є закінченими фразами, їх пишуть з абзацними відступами, починаються з великих літер і відокремлюють один від іншого крапкою.

Посилання. При написанні роботи здобувач повинен посилатися на джерела, матеріали або окремі результати з яких наводяться у роботі, або на ідеях і висновках яких розроблюються проблеми, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність відомостей про цитування документа, дають необхідну інформацію щодо нього, допомагають з'ясувати його зміст, мову тексту, обсяг. Посилатися слід на останні видання публікацій. На більш ранні видання можна посилатися лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал, не включений до останнього видання.

Якщо використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел з великою кількістю сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул з джерела, на яке є посилання у роботі. Посилання в тексті роботи слід зазначати порядковим номером за переліком посилань, виділеним двома квадратними дужками, наприклад, «... у працях [1-7]...» або «…[1, с. 15].». Посилання на формули вказують порядковим номером формули в дужках, наприклад «... у формулі (2.1)». На всі таблиці та рисунки повинні бути посилання в тексті, при цьому слово «таблиця» та «рисунок» в тексті пишуть скорочено, наприклад: «...у табл.1.2, …на рис. 1.4». У повторних

посиланнях на таблиці та ілюстрації треба вказувати скорочено слово «дивись», наприклад: «див. табл. 1.3, … див. рис. 1.2».

Перелік джерел посилань слід розміщувати у порядку появи посилань у тексті. Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи - Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках, розміщуючи їх у порядку появи посилань у тексті. Якщо додатки оформлюють на наступних сторінках роботи, кожний такий додаток повинен починатися з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком великими літерами друкується слово «ДОДАТОК_____» і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Ґ, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад, ДОДАТОК А, ДОДАТОК Б. Один додаток позначається як ДОДАТОК А. Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: Рисунок Д. 2 - другий рисунок додатку Д); формула (А.1) - перша формула додатку А.

Мова і стиль. Кваліфікаційна робота повинна виконуватися державною мовою. Слід уважно підходити до вибору наукових термінів та визначень, посилаючись при цьому на авторитетні джерела (підручники, довідкові та нормативні видання тощо).

Щоб уникнути суб'єктивних суджень й акцентувати основну увагу на предметі висловлювання, в тексті застосовують переважно виклад від третьої особи ("…автор рекомендує") або від першої особи множини ("…на нашу думку", "…зазначимо, що"), часто використовують безіменну форму подачі інформації ("…як було сказано"). Текст кваліфікаційної роботи слід старанно вичитати та перевірити на наявність помилок.

6 ПІДГОТОВКА ВІДГУКУ ТА РЕЦЕНЗІЇ ДЛЯ ДОПУСКУ ДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

6.1 Підготовка відгуку. Завершену кваліфікаційну роботу здобувач подає науковому керівникові для перевірки та підготовки відгуку на неї (додаток Ж).

У відгуку керівник здійснює оцінку здобувача та його роботи у процесі підготовки кваліфікаційної роботи, зокрема:

- рівень теоретичних та методичних знань магістра;
- оцінка якості вирішення завдань дослідження;
- аналіз та оцінка запропонованих пропозицій здобувача;
- участь у науково-дослідній роботі;
- практичне значення пропозицій магістра;
- пунктуальність у виконанні роботи;

- недоліки кваліфікаційної роботи;
- загальні висновки та оцінка кваліфікаційної роботи.

Керівник оцінює кваліфікаційну роботу записом: “Рекомендується до захисту”, а в разі негативної оцінки – “До захисту не рекомендується”. У випадку негативного висновку щодо допуску здобувача до захисту, це питання виноситься на розгляд засідання кафедри за участю керівника.

6.2 Рецензування кваліфікаційної роботи. Кожна кваліфікаційна робота направляється на внутрішнє або зовнішнє рецензування. Рецензентом можуть виступити науково-педагогічні працівники суміжних кафедр НУ «Запорізька політехніка». Для здобувачів, які навчаються без відриву від виробництва, рецензентом може бути фахівець підприємства, установи, організації тощо, де працює здобувач.

Рецензія подається у письмовому вигляді, в довільній формі і має містити такі складові:

– загальна характеристика, актуальність та практичне значення теми кваліфікаційної роботи;

– відповідність змісту кваліфікаційної роботи її меті та завданням;

– позитивні сторони кваліфікаційної роботи та її недоліки;

– дотримання стандартів оформлення роботи (оформлення, стиль і грамотність викладання);

– загальні висновки і оцінка кваліфікаційної роботи за чотирибальною системою (“відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”).

Рецензент має підписати рецензію із зазначенням свого прізвища, імені, по батькові, місця роботи і посади, яку займає (додаток И).

Кваліфікаційна робота, підписана автором, разом з супровідними документами (відгуком керівника, рецензією та інш.) подається на випускову кафедру, де проводиться її попередній захист.

Після проходження попереднього захисту, здобувач оформлює форму опису роботи для включення її до університетського репозитарію НУЗП (додаток К) та разом з електронним носієм, на якому міститься кваліфікаційна робота (форматах .docx та .pdf з типовими – іменами файлів: Diplom_Ivanenko_2026.docx та Diplom_Ivanenko_2026.pdf), передає на кафедру.

6.3 Перевірка кваліфікаційної роботи на академічний плагіат.

Академічний плагіат – оприлюднення (часткове або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворенню опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Унікальність твору – співвідношення матеріалу, що не має збігів з іншими публікаціями, до загального об’єму матеріалу.

Перевірка кваліфікаційної роботи здобувача на наявність плагіату здійснюється на етапі допуску роботи до захисту. Термін подання роботи на перевірку на плагіат – не пізніше ніж за 10 днів до захисту перед ЕК.

Підтвердженням проходження перевірки на наявність запозичень в кваліфікаційній роботі є короткий звіт та протокол аналізу ступеня унікальності

роботи за результатами перевірки спеціалізованою ліцензованою програмою StrikePlagiarism.com.

Перевірка кваліфікаційної роботи на академічний плагіат базується на основі показника оригінальності твору (кількісного показника, вираженого у відсотках, який відображає співвідношення авторського тексту до загального обсягу твору). Показники оригінальності текстів подано в табл. 6.1.

Таблиця 6.1 - Показники оригінальності текстів кваліфікаційної роботи (у відсотках до загального об'єму матеріалу)

Пояснення	Показник оригінальності кваліфікаційної роботи
Достатня унікальність, робота допускається до захисту	100-70%
Низька унікальність, робота потребує доопрацювання	69-50%
Незадовільна унікальність, робота відхиляється	50% та нижче

Після перевірки **кваліфікаційної роботи** на плагіат, вирішується питання про допуск здобувача до подальшого захисту роботи перед ЕК. Здобувач, кваліфікаційна робота якого не відповідає вимогам щодо змісту та оформлення, підготовлена без дотримання затвердженого плану, не містить матеріалів конкретного дослідження, обґрунтованих пропозицій, містить академічний плагіат, не має відгуку, рецензії, до захисту не допускається.

Кваліфікаційна робота має бути збережена у машинозчитувальному форматі, підписана кваліфікованим електронним підписом, оприлюднена до її захисту шляхом розміщення в репозитарії НУ «Запорізька політехніка».

Для розміщення в локальному репозитарії університету кваліфікаційної роботи здобувача PDF-файл з електронною версією документа формується згідно таких вимог:

- повна версія документа повинна бути оформлена єдиним файлом;
- у файлі мають бути відсутні активні гіперпосилання;
- формат зберігання документа – pdf;
- розмір файла має бути меншим 5 Мбайт.

Обов'язковою є наявність супровідного DOC-файлу (назва файла має розпочинатися префіксом «DC_»), який містить заповнену форму метаданих Дублінського ядра (приклад оформлення наведено у додатку К).

7 ПІДГОТОВКА ПРЕЗЕНТАЦІЇ ТА ДОПОВІДІ ДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Основною метою презентації є забезпечення стислого та наочного подання основних результатів та положень кваліфікаційної роботи.

Презентацію до кваліфікаційної роботи доцільно виконувати за допомогою програмного забезпечення MS PowerPoint. Необхідну кількість та зміст матеріалу презентації здобувач визначає самостійно, але погоджує його з керівником.

Презентація повинна мати чітку структуру, яка подана в табл. 7.1.

Таблиця 7.1 - Структура презентації кваліфікаційної роботи

Номер слайду	Пояснення
1	тема кваліфікаційної роботи, прізвище доповідача та керівника, рік захисту;
2	актуальність теми кваліфікаційної роботи та проблема дослідження;
3	мета та завдання кваліфікаційної роботи;
4	об’єкт та предмет дослідження;
5	методи дослідження;
6	практична цінність отриманих результатів;
7-18	опис даних, які отримані в основній частині роботи;
19-20	висновки та рекомендації до впровадження результатів кваліфікаційної роботи.

При розробці слайдів презентації доцільно дотримуватися таких рекомендацій:

1. Оформлення.

– максимальна кількість слайдів не повинна перевищувати 20 одиниць;

– шаблон оформлення однаковий для всіх слайдів презентації;

– фон слайдів – світлий; графіка та текст – чорний колір.

– текстовий матеріал подається з лаконічно використанням ключових слів і фраз (розмір шрифту 16-20, напівжирний); числовий матеріал – у таблицях або діаграмах;

– незначне використання ефектів анімації. Ефекти повинні акцентувати увагу на ключових моментах доповіді. Не використовуйте ефекти анімації: “виповзання”, “поява тексту по літерах”, для “останніх” об'єктів.

2. Доповідь.

Доповідь магістра доповнює інформацію на слайдах презентації, а не дублює її. Вона повинна бути змістовною. Необхідно уникнути простого переказу змісту роботи, а також детальної техніки розрахунків. Структурно доповідь складається з трьох частин:

– вступ – 2–3 хвилини (короткий зміст вступу в роботу – обґрунтування вибору теми, мета, завдання, методика дослідження тощо);

– інформація про виконану роботу – 3–4 хвилини (послідовно за розділами основної частини – що автором самостійно здійснено, проаналізовано, розраховано тощо).

– повний виклад результатів дослідження, які є предметом захисту, – 3–4 хвилини (висновки).

При цьому, здобувачу рекомендується в доповіді уникати слів «я», «мною». Слід використовувати вирази «нами отримано…», «в процесі дослідження ми…»

тощо. Наприкінці доповіді здобувач повинен повідомити про її закінчення словами «Доповідь закінчено, дякую за увагу!».

Перед захистом здобувач зобов'язаний ознайомитися з відгуком і рецензією, проаналізувати їх та підготувати відповіді на зауваження.

8 ЗАХИСТ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Захист кваліфікаційних робіт проводиться на відкритих засіданнях Екзаменаційної комісії (ЕК), до складу якої входять голова та члени комісії. Головою ЕК призначається фахівець відповідного напряму наукової діяльності.

До захисту не допускаються здобувачі, які не виконали індивідуальний план навчання.

Дата захисту визначається графіком засідань ЕК, що затверджується ректором університету.

Перед початком захисту кваліфікаційних робіт випускаюча кафедра подає до ЕК такі документи:

– кваліфікаційну роботу здобувача;

– електронний носій з повним текстом роботи;

– письмовий відгук керівника випускної кваліфікаційної роботи;

– письмову рецензію на випускну кваліфікаційну роботу.

Процедура захисту випускних кваліфікаційних робіт проходить у наступному порядку:

– доповідь випускника з демонстрацією презентації тривалістю 8–10 хвилин;

– відповіді на питання членів ЕК і присутніх на захисті;

– оголошення відгуку та рецензій;

– відповіді доповідача на зауваження керівника і рецензента.

Процедура захисту кваліфікаційної роботи протоколюється секретарем комісії. Рішення ЕК щодо оцінки знань, виявлених під час підготовки та захисту кваліфікаційної роботи, а також про присвоєння здобувачу вищої освіти освітнього ступеня магістр та видачу йому державного документа приймається на закритому засіданні ЕК відкритим голосуванням. При однаковій кількості голосів голос голови ЕК є вирішальним.

Шкала та критерії оцінювання кваліфікаційної роботи наведено в табл. 8.1.

Таблиця 8.1 - Шкала та критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

За шкалою університету	Критерії оцінювання
90 – 100	Тема роботи розкрита творчо, здійснено емпіричне обґрунтування взаємозв'язків об'єкта дослідження, надані рекомендації щодо вирішення окремих проблем практичної ситуації. Проведено аналіз емпіричного матеріалу за допомогою методів математичного моделювання економічних процесів. Перелік використаної літератури містить іноземномовні джерела. Доповідь здобувача і відповіді на запитання при прилюдному захисті були логічними, послідовними та аргументованими. Оформлення роботи виконано з урахуванням всіх вимог. Робота виконана самостійно, були враховані всі зауваження і побажання наукового керівника. Графік написання роботи дотримано. Результати дослідження пройшли апробацію на 2 науково-практичних конференціях.
75 – 89	Тема розкрита достатньо повно, розділи логічно пов'язані, висновки аргументовано та підкріплено емпіричним матеріалом. Проте є певні недоліки, аргументи є поверховими або базуються на застарілих даних, автор мало використовує першоджерела. Перелік використаної літератури містить достатню кількість іноземномовних джерел. Відповіді на запитання членів комісії є в основному правильними. Робота у більшості відповідає вимогам. Результати дослідження пройшли апробацію на науково-практичній конференції.
60 – 74	Тема роботи в основному розкрита, проте мають недоліки змістовного характеру: нечітко сформульована мета роботи, зроблені висновки не відповідають поставленим завданням. В аналітичній частині є надлишок елементів описовості, добір інформаційних матеріалів не завжди обґрунтований, пропозиції та рекомендації обґрунтовані непереконливо. Перелік використаної літератури містить мінімальну кількість іноземномовних джерел. Відповіді на запитання членів комісії частково правильні або неповні. Робота виконана у неналежний термін без поважних причин. Є зауваження щодо оформлення роботи.
1 – 59	Висновки не відповідають меті роботи. Розділи погано пов'язані між собою, предмет дослідження відмінний у різних розділах. Відсутні сучасні джерела наукової і статистичної інформації, зокрема іноземними мовами. Аналіз виконаний поверхово, переважає описовість, запропоновані заходи випадкові і не випливають з аналізу. Відповіді на запитання комісії неточні або неповні.

Результати захисту кваліфікаційної роботи оголошуються у день захисту після оформлення протоколів засідання ЕК.

ДОДАТОК А
Орієнтовна тематика кваліфікаційних робіт

1. Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства в умовах трансформації міжнародного бізнес-середовища.
2. Стратегічні напрями розвитку зовнішньоекономічної діяльності підприємства на міжнародних ринках.
3. Підвищення ефективності експортної діяльності підприємства в умовах глобальної конкуренції.
4. Формування стратегії виходу українського підприємства на міжнародний ринок.
5. Диверсифікація зовнішньоекономічної діяльності підприємства як чинник забезпечення його конкурентоспроможності.
6. Управління імпортними операціями підприємства в умовах нестабільності міжнародних ринків.
7. Економічна ефективність міжнародних торговельних операцій підприємства та напрями її підвищення.
8. Розвиток міжнародної торгівлі України в умовах трансформації глобального економічного середовища.
9. Міжнародні моделі економічного розвитку та можливості їх адаптації до умов України.
10. Вплив глобалізаційних процесів на розвиток міжнародних економічних відносин України.
11. Конкурентоспроможність України на світових ринках: сучасний стан та перспективи підвищення.
12. Трансформація міжнародних економічних відносин в умовах сучасних глобальних викликів.
13. Міжнародне економічне співробітництво України з країнами Європейського Союзу: сучасний стан та перспективи.
14. Удосконалення митного адміністрування в Україні в умовах європейської інтеграції.
15. Митна політика України в системі державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.
16. Митне регулювання зовнішньої торгівлі України: сучасний стан та напрями вдосконалення.
17. Механізми забезпечення ефективності митного контролю в Україні.
18. Митні процедури в системі регулювання міжнародної торгівлі.
19. Удосконалення митного оформлення товарів в умовах цифровізації митної діяльності.
20. Розвиток системи управління митними ризиками в Україні.
21. Митна безпека України: сучасні виклики та механізми забезпечення.
22. Економічна ефективність митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

23. Напрями вдосконалення митної політики України з урахуванням європейського досвіду.

24. Торговельна політика держави в умовах глобалізації світової економіки.

25. Протекціонізм та лібералізація міжнародної торгівлі: сучасні тенденції та економічні наслідки.

26. Вплив митно-тарифного регулювання на розвиток зовнішньої торгівлі України.

27. Нетарифні інструменти регулювання міжнародної торгівлі та їх вплив на зовнішньоекономічну діяльність.

28. Митно-тарифна політика України в умовах європейської інтеграції.

29. Механізми захисту національних економічних інтересів у міжнародній торгівлі.

30. Цифрова трансформація митної діяльності в Україні.

31. Цифровізація зовнішньоекономічної діяльності підприємств: можливості та ризики.

32. Цифрові технології в управлінні міжнародними торговельними операціями.

33. Використання інформаційних технологій для підвищення ефективності митного контролю.

34. Електронне митне оформлення як інструмент спрощення міжнародної торгівлі.

35. Цифрові інструменти управління ризиками у митній діяльності.

36. Перспективи використання технологій штучного інтелекту у міжнародній економічній та митній діяльності.

37. Вплив глобальних викликів на розвиток міжнародної торгівлі України.

38. Сталий розвиток у системі сучасних міжнародних економічних відносин.

39. Екологізація міжнародної торгівлі та її вплив на зовнішньоекономічну діяльність українських підприємств.

40. Вплив кліматичної політики ЄС на зовнішньоекономічну діяльність України.

41. Міжнародні економічні ризики та їх вплив на діяльність українських підприємств.

42. Митна безпека як складова економічної безпеки держави.

43. Економічна безпека України в системі міжнародних економічних відносин.

44. Управління ризиками міжнародних торговельних операцій в умовах невизначеності.

ДОДАТОК Б
Приклад оформлення титульної сторінки

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет бізнес-технологій та економіки
(повне найменування інституту, назва факультету)

Кафедра економіки та митної справи
(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: «Кон'юнктура ринку озброєння в умовах поглиблення конфліктів на локальному та глобальному рівнях»

Виконав
студент 2 курсу, групи БТЕ-1615м
спеціальності С1 Економіка та міжнародні економічні відносини, ОПП «Міжнародна економічна та митна діяльність»
(код і назва напряму підготовки, спеціальності)

_____ _____
(прізвище та ініціали студента)

Керівник _____
(прізвище та ініціали)

Рецензент _____
(прізвище та ініціали)

м. Запоріжжя
2026 рік

ДОДАТОК В
Бланк завдання на кваліфікаційну роботу

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

Факультет: бізнес-технологій та економіки
Кафедра: економіки та митної справи
Рівень вищої освіти: другий (магістерський)
Спеціальність: С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями), ОПП Міжнародна економічна та митна діяльність
Галузь знань: С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри, к.держ.упр., доцент
_____ Андрій СОКОЛОВ

“_____” _____20___року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

_____
(прізвище, ім’я, по батькові)
1. Тема роботи_____
_____
_____
керівник роботи_____
(прізвище, ім’я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)
затверджені наказом вищого навчального закладу від «__» ____ 2026 року №__
2. Термін подання здобувачем роботи_____
3. Вихідні дані до роботи_____
_____
_____
_____
_____
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)_____
_____
_____
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов’язкових креслень)
_____

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Дата	
		завдання видав	прийняв виконане завдання

7. Дата видачі завдання_____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Здобувач _____
(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____
(прізвище та ініціали)

ДОДАТОК Г
Приклад оформлення реферату

РЕФЕРАТ

КМР: 102 с., 8 табл., 3 рис., 2 дод., 47 джерел.

КОН’ЮНКТУРА РИНКУ, ОЗБРОЄННЯ, ПОПИТ, ПРОПОЗИЦІЯ, КОНФЛІКТИ, ЛОКАЛЬНИЙ ТА ГЛОБАЛЬНИЙ РІВНІ

MARKET CONDITIONS, ARMAMENTS, DEMAND, SUPPLY, CONFLICTS, LOCAL AND GLOBAL LEVELS

Мета роботи – оцінка кон’юнктури ринку озброєння із розробкою практичних рекомендацій щодо напрямів її вдосконалення в умовах поглиблення конфліктів на локальному та глобальному рівнях.

Об’єкт дослідження – ринок озброєння в умовах поглиблення конфліктів на локальному та глобальному рівнях.

Предмет дослідження – особливості кон’юнктури ринку озброєння в умовах поглиблення конфліктів на локальному та глобальному рівнях.

Методи дослідження – історичний аналіз – при дослідженні поняття ринкової кон’юнктури, абстрактно-логічний – при виокремленні видів ринкової кон’юнктури; факторний аналіз – для оцінки кон'юнктуроутворюючих чинників та їх класифікації, статистичного аналізу, графічний, порівняльний аналіз – для аналізу попиту та пропозицію на світовому ринку озброєння; індукції та дедукції – виокремлення особливостей конкуренції на світовому озброєння.

Досліджено поняття та види ринкової кон’юнктури. Охарактеризовано кон'юнктуроутворюючі чинники та їх класифікацію. Визначено методичні підходи до аналізу кон’юнктури ринку. Проаналізовано попиту та пропозицію на світовому ринку озброєння. Виокремлено особливості конкуренції на світовому озброєння. Розглянуто взаємодію міжнародних гравців та України на

глобальному ринку озброєння. Здійснено прогнозування кон’юнктури світового ринку озброєння. Розглянуто військова міжнародна кооперація як засіб врегулювання збройних конфліктів.

Concepts and types of market conditions are studied. Conjuncture-forming factors and their classification are characterized. Methodical approaches to the analysis of the market situation are defined. The supply and demand in the world arms market is analyzed. Peculiarities of global arms competition are highlighted. The interaction of international players and Ukraine on the global arms market is considered. Forecasting of the situation of the world arms market was carried out. Military international cooperation as a means of settling armed conflicts is considered.

ДОДАТОК Д
Приклад оформлення змісту

ЗМІСТ

Завдання на кваліфікаційну роботу……. 2
Реферат…… 4
Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень та термінів…. 7
Вступ …….. 8
1 Теоретико-методологічні засади конкурентоспроможності...…… 11
1.1 Поняття конкурентоспроможності, її концепції та теорії…… 11
1.2 Модель міжнародної та національної конкурентоспроможності… 18
1.3 Конкурентоспроможність як основа формування бізнес-середовища в країні…….…….. 27
2 Аналіз та оцінка конкурентоспроможності країн Європейського Союзу 38
2.1 Аналіз конкурентоспроможності економіки країн ЄС……. 38
2.2 Оцінка конкурентоспроможності країн Європи в умовах глобалізації…… 47
2.3 Інформаційно-комунікаційна складова конкурентоспроможності країн ЄС…… 56
3 Стратегії розвитку конкурентоспроможності країн ЄС……..…… 66
3.1 Пріоритетні напрями розвитку міжнародної конкурентоспроможності країн ЄС …….. 66
3.2 Інноваційна стратегія ЄС в умовах поглиблення міжнародного суперництва…….. 77
Висновки.…… 88
Перелік джерел посилань...…….…….. 92
Додаток А Ключові детермінанти конкурентоспроможності…… 99
Додаток Б Концепції та теорії, пов'язані з конкурентоспроможністю…… 102

ДОДАТОК Е
Приклад оформлення переліку умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ, СИМВОЛІВ, ОДИНИЦЬ, СКОРОЧЕНЬ І ТЕРМІНІВ

Скорочення	Словосполучення
АСЕАН	Асоціація держав Південно-Східної Азії
АТЕС	Азіатсько-Тихоокеанське економічне співробітництво
БВО	Британські Віргінські острови
ВВП	Валовий внутрішній продукт
ГФ	Гуманітарний факультет
ЄБРР	Європейський банк реконструкції та розвитку
ЄБА	Європейська Бізнес Асоціація
ЄС	Європейський Союз
ЗіП	Злиття і поглинання
ін.	інші
ІТ	Інформаційні технології
IFC	Міжнародна фінансова корпорація
МБРР	Міжнародний банк реконструкції та розвитку
НБУ	Національний банк України
ОЕСР	Організації економічного співробітництва та розвитку
ООН	Організація Об’єднаних Націй
ПІІ	прямі іноземні інвестиції
рис.	рисунок
р.	рік
СОТ	Світова організація торгівлі
США	Сполучені Штати Америки
табл.	таблиця
ТНК	транснаціональна корпорація
ФРН	Федеративна республіка Німеччини
ЦСЄ	країни Центральної та Східної Європи
ЮНКТАД	Конференція ООН з торгівлі та розвитку

ДОДАТОК Ж
Бланк відгуку наукового керівника

ВІДГУК
на кваліфікаційну роботу
здобувача вищої освіти факультету бізнес-технологій та економіки
Національного університету «Запорізька політехніка»

_____
на тему «_____»
подану на здобуття освітнього рівня магістр за спеціальністю
С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

“_____” _____ 2026 р.

Керівник кваліфікаційної роботи:

_____ _____ _____
(посада, науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (прізвище, ім’я та по батькові)

ДОДАТОК И
Бланк рецензії на кваліфікаційну роботу

Р Е Ц Е Н З І Я

на кваліфікаційну роботу здобувача вищої освіти факультету бізнес-технологій та економіки
Національного університету «Запорізька політехніка»
_____
на тему «_____»
подану на здобуття освітнього рівня магістр за спеціальністю
С1 Економіка та міжнародні економічні відносини (за спеціалізаціями)

Обсяг проекту _____
Кількість аркушів креслень _____
Кількість сторінок пояснювальної записки _____

а) короткий зміст проекту (роботи) та прийнятих рішень_____
_____
_____

б) висновок про відповідність проєкту (роботи) завданню_____
_____
_____

в) характеристика виконання кожного розділу дипломного проєкту (роботи), рівень відповідності останнім досягненням науки та техніки і передовим методам роботи
_____

г) негативні особливості виконання проєкту (роботи) _____
_____
_____

д) позитивні особливості _____
_____
_____

е) оцінка графічного оформлення та пояснювальної записки до проєкту (роботи)
_____

є) відгук про проєкт (роботу) загалом _____
_____

ж) інші зауваження _____
_____

з) оцінка проєкту (роботи)_____
_____

Рецензію склав _____ _____
(посада, місце роботи, прізвище, ім'я, по батькові) *(підпис)*

«____» _____ 20____ р.

ДОДАТОК К
Приклад заповнення форми опису роботи магістра згідно стандарту метаданих Дублінське ядро

DC.Title		uk	Детермінанти міжнародної конкурентоспроможності економік країн ЄС
DC.Title		en	The determinants of International Competitiveness of the EU Countries' Economies
DC.Title.Alternative			
DC.Creator.PersonalName		uk	Авраменко, Катерина Олександрівна
DC.Creator.PersonalName		en	Avramenko, Kateryna
DC.Contributor.Author.ORCID	ISO27729		
DC.Contributor.Author.ORCID	ISO27729		
DC.Subject		en	international competitiveness
DC.Subject		en	determinants
DC.Subject		en	innovative strategy
DC.Subject		en	information and communication component
DC.Subject		en	European Union
DC.Subject		uk	міжнародна конкурентоспроможність
DC.Subject		uk	детермінанти
DC.Subject		uk	інноваційна стратегія
DC.Subject		uk	інформаційно-комунікаційна складова
DC.Subject		uk	європейський союз
DC.Description.tableOfContents		uk	1Теоретико-методологічні засади конкурентоспроможності. 2 Аналіз і оцінка конкурентоспроможності країн Європейського Союзу . 3Стратегії розвитку конкурентоспроможності країн ЄС.
		en	1 Theoretical foundations of competitiveness. 2 Analysis and evaluation of the competitiveness of the countries of the European Union. 3 Strategies for the development of competitiveness of EU countries.
DC.Description.Abstract		uk	Досліджено поняття конкурентоспроможності, її концепції та теорії. Охарактеризовано модель міжнародної та національної конкурентоспроможності. Визначено конкурентоспроможність як основу формування бізнес-середовища в країні. Проаналізовано конкурентоспроможність економіки ЄС. Здійснено оцінку конкурентоспроможності країн Європи в умовах глобалізації. Розглянуто інформаційно-комунікаційну складову конкурентоспроможності в країнах ЄС. Визначено пріоритетні напрями розвитку міжнародної конкурентоспроможності країн ЄС. Сформульовано інноваційну стратегію ЄС в умовах поглиблення міжнародного суперництва.
DC.Description.Abstract		en	The concept of competitiveness, its concepts and theories have been studied. The model of international and national competitiveness is

			characterized. Competitiveness is defined as the basis of the formation of the business environment in the country. The competitiveness of the EU economy is analyzed. The assessment of the competitiveness of European countries in the conditions of globalization was carried out. The information and communication component of competitiveness in EU countries is considered. The priority directions for the development of the international competitiveness of the EU countries have been determined. The innovative strategy of the EU was formulated in the conditions of deepening international rivalry.
DC.Publisher			Кафедра економіки та митної справи
DC.Publisher.CorporateName			Національний університет «Запорізька політехніка»
DC.Publisher.E-mail			kafedra_upep@zp.edu.ua
DC.Publisher.Address			69011, Запоріжжя, вул. Університетська, 64
DC.Contributor.Other		uk	Лазнева, Ірина Олександрівна
DC.Contributor.Other		en	Lazneva, Iryna O.
DC.Date.Issued	ISO8601		2026
DC.Type			Кваліфікаційна робота
DC.Format	IMT		application/msword, application/pdf
DC.Language			uk
DC.Identifier.Citation			Авраменко К.О. Детермінанти міжнародної конкурентоспроможності економік країн ЄС: кваліфікаційна робота за спеціальністю С1 Економіка та міжнародні економічні відносини / К. Авраменко. Запоріжжя: НУ«ЗП», 2026. 103 с.

ДОДАТОК Л

Приклад оформлення таблиць та рисунків

Таблиця 2.1 - Сильні і слабкі сторони авіаційної промисловості України [26]

№	Сфера діяльності	Сильні сторони	Слабкі сторони
1	Виробництво	високий виробничий потенціал	високий ступінь зносу основних виробничих фондів, недостатня диверсифікація виробництва, залежність від постачань комплектуючих іноземними виробниками
2	Фінансова та інвестиційна діяльність	свобода у використанні прибутку	недостатнє державне фінансування, неефективне використання державних коштів, низька інвестиційна привабливість, неможливість залучення приватних інвесторів
3	Маркетинг та збут	впізнаваність на світовому ринку АТ	відсутність широкого внутрішнього ринку, відсутність дієвого механізму лізингу, зростаюча неконкурентоспроможність порівняно з іноземними виробниками
4	Науково-технологічна сфера	можливість створювати унікальні зразки АТ	недостатнє фінансування і впровадження наукових розробок, слабкий взаємозв'язок виробництва з наукою, брак кваліфікованих кадрів

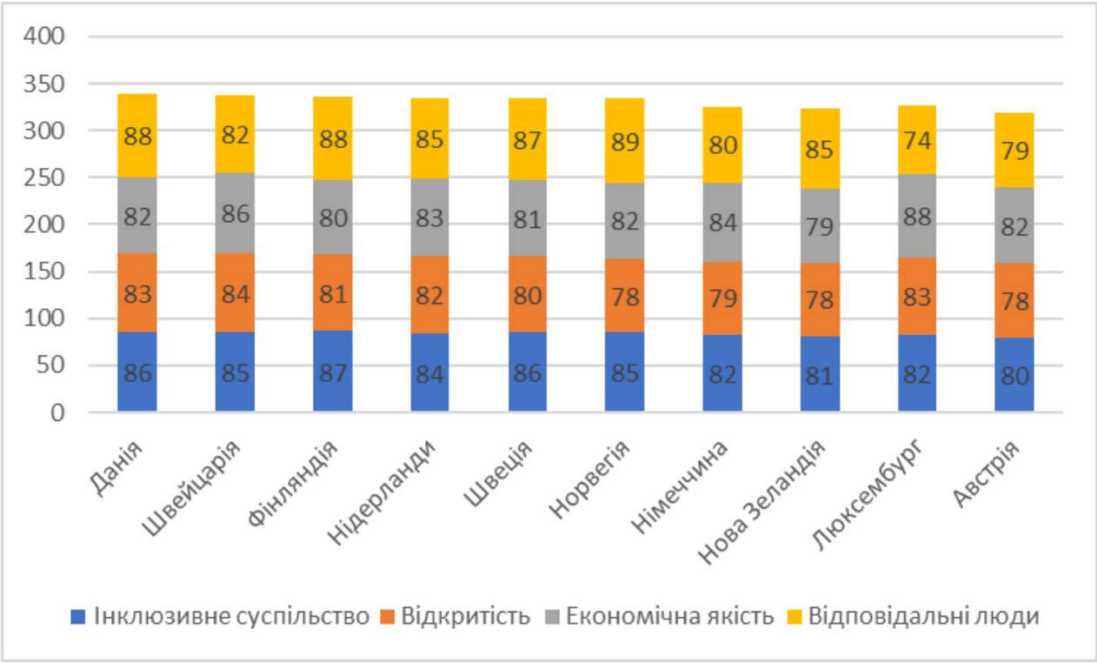

Рисунок 2.1 − Рисунок 2.2- ТОП-10 країн за Індексом процвітання Legatum, 2024 р. [43]